

УДК 504(477)

Кригульська Т.Б.¹, Паук П.О.²

¹ канд. іст. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0815 НУ «Запорізька політехніка»

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ПОВНОМАСШТАБНИХ БОЙОВИХ ДІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ: ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Повномасштабна війна РФ проти України, окрім гуманітарної кризи, спричинила колосальні руйнування та екологічну катастрофу на українських територіях. Екологічні злочини, такі як руйнування промислових об'єктів, підриг гідротехнічних споруд та забруднення територій токсичними речовинами, мають довгострокові економічні наслідки.

Визначення вартості цих збитків є важливим для планування відбудови країни, забезпечення екологічної безпеки та притягнення агресора до відповідальності. Метою є комплексний аналіз прямих і непрямих економічних наслідків екологічної кризи, спричиненої повномасштабною війною [3].

Війна завдала нищівної шкоди природному ландшафту України. За даними ОЕСР, через пошкодження інфраструктури водопостачання приблизно 1,4 мільйона людей в Україні наразі не мають доступу до безпечної води [1,с.4]. Лісові екосистеми, які покривають близько 16% території країни, також значною мірою були знищені або пошкоджені. Дослідження свідчать, що в Україні було зафіксовано рекордні лісові пожежі, які охопили 965 км² земель, що становило майже 10% від загальної площі та

перевищує площу, спалену в той же період у всьому ЄС [2]. Це спричиняє не лише до втрати деревини, але й зменшення здатності лісів зв'язувати вуглець.

Катастрофічні наслідки мав підрив Каховської ГЕС у 2023 році. Ця екологічна катастрофа не лише знищила критично важливе джерело прісної води для людей та сільського господарства, але й призвела до потрапляння у Дніпро та Чорне море стічних вод та нафтопродуктів, що загрожує морському біорізноманіттю

На кінець 2025 р. було зруйновано понад 26 тис. км доріг, 4 тис. шкідл. тисячі культурних, релігійних та спортивних об'єктів. Було зруйновано близько 2,5 млн. будинків, що становить 13% житлового фонду України. Згідно з дослідженнями, загальна вартість прямих збитків від пошкодження інфраструктури станом на кінець 2024 року оцінюється у понад 176 млрд. у доларах США. Найбільші втрати понесли житловий фонд (60 млрд. дол. США; інфраструктура (38,5 млрд. дол.) енергетика (14,6 млрд. дол.) [2].

Сільське господарство, як один з основних секторів економіки, що забезпечує 11% ВВП, зіткнулося із втратою близько 20% найродючіших земель, що були прямо втрачені через бойові дії або забруднення. Це зумовило збільшення витрати в аграрному секторі приблизно на 80 млрд. доларів [3].

Економічні наслідки екологічної кризи не обмежуються прямими збитками. Щоденні вибухи, пожежі та обвали будівель виділяють токсичні гази, що підвищує ризики раку та респіраторних хвороб [1]. Це посилює навантаження на систему охорони здоров'я та призводить до втрати робочої сили. За даними Єврокомісії, ще до війни забруднення повітря вже було причиною 42 900 передчасних смертей що становить майже 10% усіх випадків смертності [2]. У довгостроковій перспективі процес післявоєнного відновлення має бути використаний для трансформації економіки України в зелену, з нульовим рівнем шкідливих викидів у простір. Реконструкція не повинна відновлювати довоєнну економіку, яка базувалася на викопному паливі, була енергетично неефективною та забруднювала довкілля.

Отже, дослідження, опубліковані у 2025 році, демонструють, що війна суттєво вплинула на економічний розвиток, завдавши довкіллі України невідправної шкоди. Масове забруднення природних ресурсів стає найбільшою загрозою для здоров'я громадян, продовольчої безпеки та майбутнього розвитку держави. Саме тому післявоєнна відбудова має включати не лише відтворення інфраструктури, а й перехід до екологічно чистої та ресурсоефективної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Екологічні наслідки війни в Україні та перспективи зеленої реконструкції: аналітична записка. ОЕСР. 2022. 1 липня. URL:

<https://www.oecd.org/uk/publications/a7bd20e4-uk.html> (дата звернення: 21.01.2026 р.)

2.Counting the Cost: The Environmental Toll on Ukraine from the Russian Invasion. *Human Rights Research Center*. 2025. 14 October. URL: <https://www.humanrightsresearch.org/post/counting-the-cost-the-environmental-toll-on-ukraine-from-the-russian-invasion> (дата звернення: 17.12 2025 р.)

3.War Worsens Climate and Environmental Challenges in Ukraine : JRC Reporte European Commission. 2025. 11 April. URL: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/war-worsens-climate-and-environmental-challenges-ukraine-2025-04-11_en (дата звернення: 20.12 2025 р.)

3.Russia-Ukraine War Has Altered the Pattern of Carbon Dioxide Emissions from Shipping in the Black Sea Region. *Communications Earth & Environment*. 2025. 16 July. Vol. 6, Article 558. URL: <https://www.nature.com/articles/s43247-025-02537-1> (дата звернення: 17.12.2025 р.)